

Az utolsó hadifogoly

2015 október 08. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

1944 őszére egyértelművé vált, hogy Európa keleti felén a Vörös Hadsereg az úr. A szovjet csapatok kárpát-medencei harcainál és az azt követő kegyetlenkedéseknél, erőszaknál nagyszüleink sokat tudtak mesélni.

Számos család legendáriumába került be sötét fejezetként a részeg hordák randalírozása, a tömeges nemi

er?szak, a zabrált étel, az ellopott bútor, leszedett falióra a mindennapok részévé vált.

A polgári lakosság számolatlan elhurcolása közepette a legy?zött államok katonái százezrével estek hadifogságba és kerültek a Szovjetunió valamelyik távoli táborába. A lágerek legnagyobb számban az egykori birodalom közepén, az Urál-hegység táján, a kínai-szovjet határ mentén és Szibéria keleti végében, Magadan városa illetve az Ohotszki-tenger partjánál helyezkedtek el.

Fotó: MTI/Kiss István

A legtöbb katonára biztos halál vagy nyomorultul tengetett élet várt a szovjet lágerekben. Az erd?irtások, gátépítések, folyószabályozások, és uránbányák számolatlanul nyelték el a lefogyott emberi roncsokat. Robotolniuk kellett, hiszen „kárt okoztak a gy?ztes Szovjetunióknak” – hiába estek sokan fogságba még bevetésük előtt, magyar területen, egyetlen puskalövés nélkül. Néhányuk hazatérését a kommunista párt teátrálisan, jól időztítve az 1947-es választásokra elintézte, többségük azonban idegenben maradt. A Kádár-rendszer megtiltotta a világháborúban részt vett honvédeknek, hogy élményeik?l, katonaeveik?l nyilvánosan beszéljenek. A szovjet hadifogság szintén nagybet?s tabunak számított. Nem csoda, ha sokaknál a fizikai betegségek mellett lelki gondok is jelentkeztek az elhallgatott, feldolgozatlan traumák miatt.

Bár Sára Sándor rendez?-operat?r 1982-es *Perg?t?z* cím? alkotásában kísérletet tett az egykori honvédek doni élményeinek feldolgozására, a legtöbb magyar hadifogoly számára az elégtétel a rendszerváltoztatás után következett be. Orbán Viktor miniszterelnök személyes ügyének tekintette a honvédek, hadifoglyok hazaszállítását, így 1999 októberében Pákozdnál nyugalomra helyezték a volt szovjet területeken elesett ismeretlen katona földi maradványait. Azaz képletesen mindenkit hazahoztak.

Rá egy évre azonban váratlan fejleménnyel szembesülhetett a magyar közvélemény: id?s férfire, egykori magyar katonára bukkantak egy oroszországi szanatóriumban. Sok magyar családban ébredt fel a remény, hátha a nagypapa, a testvér, a férj, vagy egy elt?ntnek hitt barát az, akit Szibériában megtaláltak. Személyazonosságának megállapításában kárpátaljai magyarok és egy cseh nyelvész is segített. Toma Andrásként azonosították az id?s

férfit, aki 1925-ben született Újfehértón, és valahol Krakkó környékén esett a Vörös Hadsereg fogságába 1945 januárjában. Innen szállították a boksitogorszki fogolytáborba, ahonnan egészségügyi problémái miatt a Moszkvától több mint ezer kilométerre elhelyezkedő kotelnyicsi elmeorvosintézetbe került. Több mint ötven esztendő t töltött itt.

A szovjet birodalom széthullása után az idős férfi gondozóinak feltűnt, hogy a bácsi nem orosz, sőt nem is valamelyik volt tagköztársaságból származik, így kutakodásba kezdtek, aminek eredményeképp a moszkvai magyar nagykövetséghez is eljutottak. Vizsgálóbizottság és egy tévéstáb utazott Oroszországba. Toma András 2000 augusztusában hozták haza.

A DNS-vizsgálattal azonosított, a televízióban is bemutatott férfit kiderült, hogy családtagjai utoljára 1944 telén látták, és nem is hitték, hogy valaha elkerül. Az időközben főtörzsermesterré léptetett veteránt testvére, Anna vette magához, gondozta az idős férfit. Toma az átélt borzalmak, megpróbáltatások ellenére korához képest jól felépült, újra megtanult hibátlanul magyarul beszélni, beilleszkedett régi-új családjába.

Hazatérése után négy évet tölthetett el családjával, mielőtt 2004 márciusában az Úr magához szólította. Toma András, aki a tömérdek megpróbáltatás dacára sem felejtette el magyar voltát, sok százan búcsúztatták a nyíregyházi Nagytemetőben. Egyik utolsó üzenetét hűgának címezte egy darab papíron: „*Hazádnak rendületlenül légy híve, oh magyar!*”.

A Terror Háza Múzeum Rabszolgasorsra ítélve című kiállítás a Szovjetunióba hurcolt kényszermunkásoknak és politikai foglyoknak állít emléket. A kétnyelvű, szabadtéri kiállítás ingyenesen megtekinthető a Múzeum előtt.

Szabó Ákos - történész

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következő címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>
- Minden "lájk számít, segíti a magazin működését!

Köszönettel és barátsággal!
www.flagmagazin.hu>

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következő címen:

<https://twitter.com/syracuse73>. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen:
<https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló